

vonult végig minden uccán és mögötte vitték — amint Pál írja — az ellenség elfogott „fejedelmait és hatalmasságait“ „le-
 fegyverezve“, előkelő királyi pompájukból levelkőztetve, fegy-
 vertelenül, mint dicsőségének megalázott bizonyosságait, kik egy-
 kor oly előkelők és veszedelmesek voltak, most szolgálai és
 alattvalói annak, aki legyőzte őket; mellettük baktatott a meg-
 hódított ország néhány vadállata: medvék, oroszlánok, farka-
 sok vagy büszke elefántok, gondosan megláncolva és féken-
 tartva, hogy senkinek se árthassanak; azután jöttek vidáman
 és elbizakodottan a harcosok, kik a hadvezérnek segítettek;
 így vonulhatott be szülővárosába diadalünneplés között hős
 katonáival és tettének szép bizonyítékaival, az elfogott, ártal-
 matlanná tett fejedelmekkel és hatalmasságokkal, a szeliddé
 tett vadakkal, és „őket bátran mutogatta“ a nép örömeire. Aki
 csak tehetette az uccára vagy az ablakokhoz rohant, rajtok le-
 geltette tekintetét és mint a tenger hulláma, zúgott a hatalmas
 örömrivalgás az ég felé szállva és dicsőítette azt az egyet, aki
 a veszedelmet elhárította, s a győzelmet kivívta.

Látjátok! ez a husvét. Ezt tette Isten a Jézus Krisztusban,
 amikor feltámasztotta őt a halálból. Ez volt annak a nagy küz-
 delemnek a vége, amelyre kivonult Jeruzsálem felé. Ellenséges
 királyok látványosságá lettek. A vadállatokkal most gyermekek
 játszhatnak! Amik neki ellenállottak, most leverte, megkötözte,
 ártalmatlanná tette, mutogatta, nincs többé ellenség: alattvalók,
 győzelmének bizonyosságai, dicsőségének szolgálai lettek. S most
 vele ünnepelhet az egész nép. Ez az idő most nem a tépelő-
 désnek, neheztelésnek, tanulmányozásnak, mások gyöttrésének
 ideje. Semmi és senki *ellenünk*, minden *érettünk*.

Annyi minden, voltaképpen minden ellenünk volt a Jézus
 Krisztus győzelme előtt. Milyen csodálatos, idegen, szomorú
 világ az a világ, amelyik csak az emberé és nem az Istené.
 Látszólag minden megvan benne, valóságban a legszebb, a
 legszükségesebb hiányzik belőle: az értelem, szeretet, alap, cél,
 eredet, reménység. Még az is, ami a legszebb, legigazabb, leg-
 jobb, még az is ellenségesen, gonoszúl, vádlóan és veszedel-
 mesen *ellene*-fordul az embernek. Minden oldalról nyomják és
 szorongatják azok a csodálatos szörnyhatalmak, melyekről
 nem is sejti, honnan jönnek. Minél komolyabban veszi az éle-
 tet, minél odaadóbban gondolkozik felette, minél hevesebben
 hadakozik maga körül, annál inkább az égig nőnek ezek a

kisértetek, míg végre fáradtan, szomorúan és megborzadva
 fegyver után nyul, s egyszer csak azon veszi észre magát,
 hogy ezek a kisértetek uralkodnak felette és erőtlen mosoly-
 gással jut arra az okos tapasztalatra, hogy semmi sem tökéletes
 a földön. Megkíséreljük, hogy a jót eltanuljuk és cselekedjük
 (Isten nélkül!) s az erkölcsiség kiasszott ujja emelkedik felénk
 és ellenünk: jóknak kellene lennetek! és egyet taszít rajtunk
 de éppen nem vagytok jók! Beletekintünk bensőnkbe (Isten-
 nélkül!) és mint mennydörgés szava borzaszt meg: bűnösök
 vagytok! Szeretnénk dolgozni, keresni, erőnket használni, vala-
 mit a sajátunknak nevezni (Isten nélkül!), s előáll a modern
 kapitalizmus, a mammonkirály, belénk vágja karmait és szo-
 morú, agyonhajszolt szolgálivá tesz. Szeretnők megismerni az
 igazságot (Isten nélkül!) és valami sötét kisértet emelkedik el-
 lenünk, amit „tapasztalatnak“, vagy „tudományos gondolkodás-
 nak“ neveznek és komoly, gúnyos képpel kezd magyarázni a
 változhatatlan viszonyokról, a mindig azonos emberi termé-
 szetről, mely rokon az állatéval, a természeti „törvényekről“,
 melyeknek alárendeltjei vagyunk. Szeretnénk tudni a legvégső,
 legmélyebb valamiről, tudni arról, ami voltaképpen életünket és
 a világot kormányozza, szeretnénk a dolgok összefüggésével
 tisztába jönni (Isten nélkül!), és egész sorával találkozunk a
 méreggel és fulánkkal telt gonosz, kemény, üres szavaknak,
 melyek ellenünk, az ember és nép ellen vannak: sors, törté-
 nelmi kényszerűség, létért való küzdelem, véletlen, „Istentől
 való függés“ — és még mennyi ilyen szó! Szeretnénk ember-
 társunkkal szeretetben élni (Isten nélkül!) és mint áthatolhatat-
 lan fal tömbjei, úgy emelkednek közénk az állapotok, népek,
 vallások, pártok, álláspontok, képzettségek, jellemek éleltszem-
 léletek különbözőségei. Szeretnők szülőföldünket, népünket sze-
 retni és tiszteletben tartani (Isten nélkül!), de térképeinken ha-
 tárok vonulnak végig, és a határokon túl gonoszúl, bizalmat-
 lanul, ellenségesen kell egymásra néznünk; németeknek, fran-
 ciáknak, svájciaknak neveznek egyidőben és emiatt elválnak
 egymástól a helyett, hogy mint emberek egyek lehetnénk. Sze-
 retnénk földi létünk végére gondolni (Isten nélkül!) és a halál
 ijesztő képe tárul elénk, aminek nincs semmi mondanivalója,
 csupán a semmi! Szeretnénk Istenben hinni, Istenhez imád-
 kozni, keresztyének lenni (éppen ezt Isten nélkül, mert ezt is
 lehet!) s nem marad a kezünkben más, csak a vallás, amelytől